

Справа «Куліс проти Польщі»

(“Kulis v. Poland”)

У рішенні, ухваленому 18 березня 2008 року у справі *«Куліс проти Польщі»*, Суд постановив, що

- було порушено ст. 10 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 2 200 євро у відшкодування матеріальної шкоди, 500 євро як компенсацію моральної шкоди та 4 760 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник Мирослав Куліс є громадянином Польщі, народився 1956 року і мешкає у м. Лодзі (Польща). Він є власником компанії «Веста-Друк», яка видає щотижневий журнал «Ангора».

Справа стосується відповідальності заявника за опублікування інтерв'ю з адвокатом п. Ізабелі Малісевич-Гасьор, котру було звинувачено у викраденні дитини п. Керна, – на той час заступника голови Сейму (нижньої палати парламенту Польщі).

У червні 1992 року п. Керн звернувся до прокуратури із заявою про порушення кримінальної справи проти п. Малісевич-Гасьор, стверджуючи, що вона викрала його 17-річну доньку – М.К. Пані Малісевич-Гасьор, зі свого боку, стверджувала, що М.К. втекла з дому разом з її сином, з котрим дівчина довгий час зустрічалася. Згодом було проведено обшук квартири п. Малісевич-Гасьор та санкціоновано прослуховування її телефонних розмов. По тому п. Малісевич-Гасьор та її чоловік були заарештовані й певний час утримувалися під вартою. Однак вже у серпні 1992 року розслідування проти них було закрито. Натомість було порушено дисциплінарне провадження проти працівників прокуратури, котрі займалися згаданою справою.

Ще наприкінці червня 1992 року п. Керн звернувся по телебаченню із закликом про допомогу знайти його дочку, котру, як він стверджував, було викрадено. Ця заява набула широкого розголосу через різні засоби масової інформації.

У серпні 1992 року у тижневику «Ангора» було опубліковано інтерв'ю з п. Міхалом Плісецьким – адвокатом п. Малісевич-Гасьор та її чоловіка. Пан Плісецький називав п. Керна брехуном, котрий «вочевидь ганебно скористався своїм посадовим становищем» під час розслідування справи про так зване викрадення його дочки. Він також сказав, що п. Керн разом із дружиною намагалися помістити свою дочку у психіатричну лікарню, однак їм це не вдалося. Зрештою п. Плісецький піддав сумніву батьківську спроможність п. Керна та його дружини.

У серпні 1995 року п. Керн, його дружина та дочка звернулися з позовом про захист своїх особистих прав проти видавничої групи «Веста-Друк». У травні 1998 року суд ухвалив рішення про те, що згадане інтерв'ю справді зашкодило репутації п. Керна та його сім'ї. Суд зобов'язав заявника опублікувати вибачення та компенсувати позивачам моральну шкоду. Це рішення було підтримане апеляційним судом, котрий відзначив, поміж іншого, що твердження про те, що п. Керн був брехуном сприймалось так, немовби він завжди говорив неправду. Отже, це твердження було судженням, яке не можна підтвердити. Цей суд також вказав, що згадана стаття у тижневику не слугувала жодному справедливому громадському інтересу. Також він постановив, що публічні коментарі стосовно особистого життя особи завжди мають вважатися незаконними, навіть якщо вони містять правдиву інформацію. Заявник звернувся до Верховного суду. Однак його скаргу було відхилено.

Зміст рішення Суду

Спираючись на ст. 10 Конвенції, заявник стверджував, що притягнення його до цивільної відповідальності було порушенням його права на свободу вираження поглядів.

Обидві сторони погодилися, що рішення національних судів проти заявника були «втручанням» у здійснення ним свободи вираження поглядів. Це втручання було передбачено законом (відповідними статтями Цивільного кодексу) і відповідало законній цілі захисту репутації та прав інших.

Суд нагадав, що п. Керн, будучи політичним та громадським діячем, неминуче та свідомо відкривав себе до підвищеної громадської уваги і тому мав виявляти вищий ступінь терпимості до критики. Пан Керн навіть зробив стверджуване викрадення своєї дочки справою громадського інтересу завдяки долученню до цих подій прокуратури, засобів масової інформації, політиків, та інших державних установ. За таких обставин питання сімейного життя п. Керна тісно вплелися у його становище як політика і провокували загальні дебати. Тому Суд не міг погодитися з висновками національних судів про те, що відповідна публікація не слугувала справедливому громадському інтересу та що коментарі стосовно сімейного життя особи завжди мають вважатися незаконними. Суд визнав, що у статті було використано провокативну, грубувату лексику, позбавлену будь-якого чутливого ставлення до сімейного життя п. Керна. Однак Суд таки дійшов висновку про те, що відповідні твердження, загалом підкріплені зрозумілими поясненнями, не були особистим нападом на п. Керна та не були спрямовані на його образу чи приниження. Отож, не було підстав вважати, що ці твердження були надмірними чи що вони переступали межі того, що є припустимим у громадських дебатах. Адже роль преси, як «строжового пса» для

громадськості, дозволяє журналістам вдаватися у загальних дебатах до відповідного ступіня перебільшення, провокації чи різкості.

Більше того, окремі твердження з тих, за які заявника визнали винним у заподіянні шкоди п. Керну та його родині, були оціночними судженнями. Тобто це були твердження, які не можна довести. Національні суди самі визнали це, відзначивши, що називання п. Керна брехуном було «судженням», яке не можна було підтвердити. Поряд з цим оціночне судження може розглядатися як надмірне, якщо для його підтвердження немає фактичного підґрунтя. Однак у випадку заявника Суд визнав, що відповідне судження, зважаючи на ситуацію, мало фактичне підкріплення. Тому Суд не міг погодитися з висновками національних судів про те, що це судження було надмірним.

Зрештою Суд зауважив, що дошкульні політичні випадки часто зачіпають особисту сферу. Але в цьому і проявляються ризики політичної діяльності та характер вільних дебатів, що є гарантією демократичного суспільства.

Тому Суд дійшов кінцевого висновку про те, що національні суди виявилися неспроможними досягти справедливого балансу між захистом особистих прав громадського діяча та правами заявника на свободу вираження щодо справи громадського значення. Відтак було порушено ст. 10 Конвенції.